

*Liber primus de virtutibus quarundam herbarum* (p. 127—139). În acest capitol, autorul se ocupă numai de 16 plante medicinale și de proprietățile acestora. Lucrarea este deci de proporții mult mai reduse decât a lui Dioscoride, de care se deosebește de altfel și prin conținut<sup>1</sup> și prin faptul că Albertus Magnus se ocupă și de puterea pietrelor prețioase și pune efectul plantelor în legătură cu planeta (cu zodiacul) (p. 135).

Comparînd fragmentul din ms. 740 cu capitolul de botanică medicală al lui Albertus Magnus, constatăm că sînt total diferite, sub toate aspectele.

2. În legătură cu drumul parcurs de opera lui Dioscoride pînă ce a pătruns la noi, presupunem o filieră polono-ucraineană. Ipoteza noastră ține seama de faptul că în Polonia vecină limba de cancelarie a fost cea latină, în care s-au scris și numeroase creații literare. Într-un stat în care limba latină era și limba literară, printre alte produse ale vechii culturi și lucrarea lui Dioscoride s-a bucurat de multă considerație, ca și în Occident. Apoi, poate că sub influența traducerii în limba italiană sau franceză a lui Matthiolus, în perioada în care în Polonia literatura în limba poporului se străduiește să treacă pe prim plan, s-a tradus în limba poloneză și opera lui Dioscoride. După un astfel de text polonez — poate un text simplificat, devenit popular — s-a putut realiza o traducere în limba ucraineană, după care s-a copiat fragmentul din miscelaneul nr. 740. În sprijinul ipotezei că textul ucrainean este alcătuit după un text polonez ne bazăm pe argumentul că în copia noastră găsim elemente fonetice și lexicale poloneze care se întrepătrund cu cele ucrainene.

Reținem, de asemenea, o afirmație a lui Rostafiński care vine în sprijinul ipotezei noastre și anume, că traducerea rusești din sec. XV—XVII s-au făcut din limba polonă și că, pe această cale, au pătruns în limba rusă unii termeni polonezi<sup>2</sup>.

Luînd în considerație și comentariile lui Matthiolus, prezente în manuscrisul nostru, credem că filiera polonă-ucraineană este cea mai acceptabilă și presupunem că trecerea de la o lucrare științifică vastă la una populară redusă se datorează textelor intermediare poloneze sau, eventual, celor ucrainene.

Mai probabilă ni se pare ipoteza că această schimbare s-a petrecut pe teritoriul polonez, căci faptul că astfel de lucrări nu apar numai în manuscrise medicale, ci chiar în incunabule cu conținut variat, în manuscrise care n-au nici o legătură cu medicina, este considerat ca trăsătură caracteristică poloneză. În Polonia, pentru uzul propriu, astfel de scrieri erau copiate de juriști, clerici, meseriași<sup>3</sup>. Este de presupus că în condiții similare, un fragment din farmacoterapia populară a putut să fie copiat într-un sbornic ca ms. 740.

Relativ la epoca în care tratatul lui Dioscoride a putut pătrunde în literatura română veche, credem că, în linii mari, ea se poate plasa între ultimul sfert al veacului al XV-lea și sfîrșitul sec. al XVI-lea. Poate că opera lui

<sup>1</sup> Vezi, de pildă, textul referitor la proprietățile urzicii, *op. cit.*, p. 129.

<sup>2</sup> Rostafiński, *op. cit.*, t. I, p. 80.

<sup>3</sup> Rostafiński, *op. cit.*, p. 17.